

Poniższe opracowanie przedstawia sytuację podatkową osób sprzedających rośliny owadożerne, a także wskazuje pewne prawne aspekty ochrony roślin w świetle przepisów krajowych i międzynarodowych, w tym zakazy handlu konkretnymi roślinami i grożące za łamanie przepisów kary.

Należy wziąć pod uwagę, iż poniższe rozważania nie są opinią prawną i nie należy powoływać się na nie podczas kontaktów z organami państwowymi. Poniższy tekst sporządzony został na własny użytek, zabrania się jego kopiowania i rozpowszechniania bez zgody twórcy. Tekst ten dotyczy stanu prawnego na dzień 12 lutego 2011 roku.

Sprzedaż roślin owadożernih - wybrane zagadnienia

1) Podatek od czynności cywilnoprawnych:

Co do zasady, zgodnie z przepisami ustawy o podatku od czynności cywilnoprawnych od sprzedaży określonych rzeczy – ruchomości jak i nieruchomości należy odprowadzić podatek od czynności cywilnoprawnych.

Art. 1. 1. Podatkowi podlegają:

1) następujące czynności cywilnoprawne:

a) umowy sprzedaży oraz zamiany rzeczy i praw majątkowych,(...)

Obowiązek podatkowy spoczywa wyłącznie na kupującym i powstaje z chwilą dokonania czynności cywilnoprawnej (umowy sprzedaży).

Zgodnie z art. 7 ust. 1 pkt 1) b), **podatek od sprzedaży roślin (inne prawa majątkowe) wynosi 2%.**

Jednakże art. 9 ustawy przewiduje **zwolnienia przedmiotowe**. Jednym ze zwolnień jest:

6) sprzedaż rzeczy ruchomych, jeżeli podstawa opodatkowania nie przekracza 1.000 zł; (...)

[Tak więc jeśli przy jednorazowej sprzedaży roślin konkretnej osobie nie przekraczamy kwoty tysiąca złotych, występuje zwolnienie od podatku i nie trzeba go uiszczać.](#)

UWAGA!!!

Podstawą opodatkowania jest wartość rynkowa rzeczy lub praw. Tak więc jeśli sprzedajemy rośliny o wartości np. 950 zł tylko po to, żeby nie przekroczyć podatku, a ich wartość rynkowa jest wyższa (może sprawdzić to i określić Urząd Skarbowy), wówczas podatek wystąpi od wartości wskazanej przez Urząd za wartość rynkową.

Art. 10. 1. Podatnicy są obowiązani, bez wezwania organu podatkowego, złożyć deklarację w sprawie podatku od czynności cywilnoprawnych, według ustalonego wzoru, oraz obliczyć i wpłacić podatek w terminie 14 dni od dnia powstania obowiązku podatkowego, z wyłączeniem przypadków, gdy podatek jest pobierany przez płatnika.

UWAGA!!! Podatku od czynności cywilnoprawnych nie płaci się (zwolnienie od podatku), jeśli rzecz nabywana jest od osoby prowadzącej działalność gospodarczą zarejestrowanej jako podatnika podatku VAT.

Podsumowanie:

Podatek PCC w wysokości 2% płaci i zgłasza do US kupujący gdy wartość rynkowa kupowanych rzeczy przekracza jednorazowo 1000 zł oraz gdy sprzedawca nie jest podatnikiem podatku VAT.

2) Podatek od towarów i usług (VAT) – doliczany do ceny sprzedaży przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą (albo uznaną przez urząd skarbowy za prowadzącą działalność gospodarczą):

Przepisy ustawy o podatku od towarów i usług stanowią:

Art. 5. 1. Opodatkowaniu podatkiem od towarów i usług, zwanym dalej "podatkiem", podlegają:

odpłatna dostawa towarów i odpłatne świadczenie usług na terytorium kraju;

Art. 19. 1. Obowiązek podatkowy powstaje z chwilą wydania towaru lub wykonania usługi, z zastrzeżeniem ust. 2-21, art. 14 ust. 6, art. 20 i art. 21 ust. 1.

Podatek ten doliczany jest przez sprzedawcę do ceny sprzedaży w przypadku gdy sprzedawcą jest osoba prowadząca działalność gospodarczą. Jeśli dana osoba nie uznaje sprzedaży roślin za działalność gospodarczą, uznać ją za taką może Urząd Skarbowy.

Kto więc jest podatnikiem i kiedy sprzedaż roślin może być potraktowana jak prowadzenie działalności gospodarczej?

Art. 15. 1. Podatnikami są osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne, wykonujące samodzielnie działalność gospodarczą, o której mowa w ust. 2, bez względu na cel lub rezultat takiej działalności.

2. Działalność gospodarcza obejmuje wszelką działalność producentów, handlowców lub usługodawców, w tym podmiotów pozyskujących zasoby naturalne oraz rolników, a także działalność osób wykonujących wolne zawody, również wówczas, gdy czynność została wykonana jednorazowo w okolicznościach wskazujących na zamiar wykonywania czynności w sposób częstotliwy. Działalność gospodarcza obejmuje również czynności polegające na wykorzystywaniu towarów lub wartości niematerialnych i prawnych w sposób ciągły dla celów zarobkowych.

Wbrew temu co się więc pisze na niektórych portalach, również jednorazowa czynność może być potraktowana jako działalność gospodarcza. W decyzjach izb skarbowych szczególny nacisk kładzie się na sprawdzanie, czy dana osoba działała **z zamiarem** częstotliwości dokonywania dostawy towarów (sprzedaży).

Podatek od dostawy towarów w stosunku do roślin i np. torfu wynosi zazwyczaj 7%, choć są wyjątki np. 3% odnośnie specjalnych roślin ogrodniczych i 5%.

Zwolnienia od podatku VAT (żeby z nich skorzystać trzeba być zarejestrowanym/uznanym za podatnika podatku VAT):

Art. 43. 1. Zwalnia się od podatku:

- 3) **dostawę towarów używanych**, pod warunkiem że w stosunku do tych towarów nie przysługiwało dokonującemu ich dostawy prawo do obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego;
2. Przez **towary używane**, o których mowa w ust. 1 pkt 2, rozumie się **ruchomości**, których okres używania przez podatnika dokonującego ich dostawy wyniósł co najmniej pół roku po nabyciu prawa do rozporządzania tymi towarami jak właściciel.

Tak więc nabywanie towarów i szybka ich odsprzedaż przed upływem pół roku przy uznaniu przez Urząd Skarbowy działalności za działalność gospodarczą, nie będzie mogło korzystać ze zwolnienia od podatku. Natomiast jeśli Urząd uzna, że prowadzę działalność gospodarczą, ale wykaże, że rośliny sprzedawane przez mnie były u mnie hodowane co najmniej przez pół roku, wówczas mogę skorzystać ze zwolnienia od podatku.

Ponadto, przepisy ustawy o podatku VAT przewidują również zwolnienia podmiotowe:

Szczególne procedury dotyczące drobnych przedsiębiorców

Art. 113. 1. Zwalnia się od podatku podatników, u których wartość sprzedaży opodatkowanej nie przekroczyła łącznie w poprzednim roku podatkowym kwoty 150.000 zł. Do wartości sprzedaży nie wlicza się kwoty podatku.

UWAGA!

Nie opisuję tutaj sytuacji wewnątrzspółnotowej dostawy towarów (czyli gdy odbiorca jest w inny kraju UE) oraz nie zajmuję się sytuacją rolników prowadzących działalność rolniczą.

Podsumowanie:

Kluczowe znaczenie ma fakt uznania danej osoby za podmiot wykonujący działalność gospodarczą. Podkreślam, iż może za taką uznana być działalność, gdy **czynność została wykonana jednorazowo w okolicznościach wskazujących na zamiar wykonywania czynności w sposób częstotliwy**.

3) Podatek dochodowy od osób fizycznych:

Przede wszystkim trzeba zaznaczyć, do czego przepisów ustawy nie stosuje się.

Art. 2. 1. Przepisów ustawy *nie stosuje się do:*

- 1) *przychodów z działalności rolniczej, z wyjątkiem przychodów z działów specjalnych produkcji rolnej;*

Tak więc działy specjalne produkcji rolnej są opodatkowane podatkiem dochodowym, pozostałe przychody z działalności rolniczej nie są opodatkowane tym podatkiem.

Zgodnie z definicjami przedstawionymi w ustawie, opodatkowanymi działami specjalnymi produkcji rolnej są:

3. **Działami specjalnymi produkcji rolnej są: uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin "in vitro", fermowa hodowla i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowla i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, hodowla dżdżownic, hodowla entomofagów, hodowla jedwabników, prowadzenie pasiek oraz hodowla i chów innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym.**

Są jednak wyjątki – **działami specjalnymi produkcji rolnej nie są uprawy**, hodowla i chów zwierząt **w rozmiarach nieprzekraczających wielkości** określonych w:

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA FINANSÓW

z dnia 29 września 2010 r.

w sprawie norm szacunkowych dochodu z działów specjalnych produkcji rolnej

Tak więc, działami specjalnymi produkcji rolnej (obejmujące rok 2011) nie są:

Lp.	Rodzaje upraw i produkcji	Jednostka powierzchni upraw lub rodzajów produkcji	Norma szacunkowa dochodu rocznego	
			zł	gr
1	2	3	4	
1	Uprawy w szklarniach ogrzewanych powyżej 25 m ² : a) rośliny ozdobne b) pozostałe	<u>1 m²</u> <u>1 m²</u>	9 3	42 50
2	Uprawy w szklarniach nieogrzewanych powyżej 25 m ²	<u>1 m²</u>	2	16
3	Uprawy w tunelach foliowych ogrzewanych powyżej 50 m ² : a) rośliny ozdobne b) pozostałe	<u>1 m²</u> <u>1 m²</u>	7 4	02 32
1 ²	Uprawy roślin in vitro - powierzchnia półek	<u>1 m²</u>	161	71

Nie jest sprecyzowane co oznaczają „wielkości”, ale domniemywać można, iż chodzi o nieprzekraczalnie dochodu rocznego z 1m² powierzchni konkretnej uprawy.
Co roku rozporządzenie jest zmieniane tudzież wydawane jest nowe.

Natomiast działalnością rolniczą *sensu largo* jest:

działalność polegająca na wytwarzaniu produktów roślinnych lub zwierzęcych w stanie nieprzetworzonym (naturalnym) z własnych upraw albo hodowli lub chowu, w tym również produkcja materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcja warzywnicza gruntowa, szklarniowa i pod folią, produkcja roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadownicza, hodowla i produkcja materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcja zwierzęca typu przemysłowo-fermowego oraz hodowla ryb, a także działalność, w której minimalne okresy przetrzymywania zakupionych zwierząt i roślin, w trakcie których następuje ich biologiczny wzrost, wynoszą co najmniej:

1) *miesiąc - w przypadku roślin,*

(...)

- licząc od dnia nabycia.

Co to oznacza?

Zgodnie z komentarzem na 2010 rok do podatku dochodowego od osób fizycznych:

Istotę działalności rolniczej trafnie podsumował WSA w Poznaniu w wyroku z dnia 13 lutego 2009 r. ([I SA/Po 1409/08](#), LEX nr 485049), wskazując, że: *Wszelkie (...) przejawy działalności, której celem jest wytwarzanie produktów roślinnych lub zwierzęcych w stanie nieprzetworzonym z własnych upraw lub hodowli albo chowu, z powołanymi wyjątkami, stanowi działalność rolniczą, a uzyskiwany przychód to przychód z działalności rolniczej.*

Podstawową cechą działalności rolniczej jest wytwarzanie produktów roślinnych i zwierzęcych w stanie nieprzetworzonym (naturalnym). Przez wytwarzanie należy rozumieć działalność, która skutkuje powstaniem produktów roślinnych lub zwierzęcych. Ustawa wymaga, aby produkty te były w stanie nieprzetworzonym. Produkt przetworzony to taki, który na skutek zastosowania względem niego określonych procesów technologicznych nabrał nowych cech, właściwości. Stan nieprzetworzony to taki stan produktu, który nie różni się zasadniczo od stanu, w jakim produkt znajdował się bezpośrednio po jego wytworzeniu.

Produkt zwierzęcy lub roślinny ma pochodzić z własnej uprawy, hodowli lub chowu. Przez "własną" należy rozumieć w tym wypadku samodzielną i na swój rachunek prowadzoną uprawę, hodowlę lub chów.

Uprawa to cykl zabiegów od zasiewu czy zasadzenia do czasu zbiorów, planowa opieka nad wzrostem i rozwojem roślin. Przez hodowlę należy rozumieć działalność polegającą na planowej opiece nad wzrostem i rozwojem zwierząt lub roślin, ze szczególną dbałością o osobniki przeznaczone do rozmnażania. Natomiast chów to racjonalne utrzymanie zwierząt lub roślin wraz z opieką nad nimi.

Przepis wskazuje następnie, jakie w szczególności rodzaje uprawy, chowu lub hodowli uznaje za działalność rolniczą. Są to: produkcja materiału siewnego, szkółkarskiego, hodowlanego oraz reprodukcyjnego, produkcja warzywnicza gruntowa, szklarniowa i pod folią, produkcja roślin ozdobnych, grzybów uprawnych i sadownicza, hodowla i produkcja materiału zarodowego zwierząt, ptactwa i owadów użytkowych, produkcja zwierzęca typu przemysłowo-fermowego oraz hodowla ryb.

Działalnością rolną jest również działalność polegająca na przetrzymywaniu zakupionych produktów roślinnych lub zwierzęcych przez co najmniej wskazany okres, podczas którego następuje ich biologiczny wzrost. Przez biologiczny wzrost należy rozumieć taką sytuację, w której produkty roślinne lub zwierzęce powiększają swoje rozmiary (wyrażone masą, objętością czy też wymiarami), a następuje to na skutek zachodzących procesów biologicznych.

5. Wszelkie inne niż wymienione wyżej rodzaje działalności - choćby nawet związane były ściśle z rolnictwem - nie będą stanowić działalności rolniczej. Wyliczenie dokonane w tym przepisie ma bowiem charakter wyczerpujący, w związku z czym działalność związana z rolnictwem, ale tam niewymieniona, nie ma charakteru działalności rolniczej w rozumieniu przepisów u.p.d.o.f.

6. Należy podkreślić, że wszelkie przychody otrzymywane czy też uzyskiwane w związku z działalnością rolniczą w rozumieniu u.p.d.o.f. są wyłączone z zakresu zastosowania przepisów tej ustawy, a w konsekwencji - nie podlegają opodatkowaniu przedmiotowym podatkiem.

Działy specjalne produkcji rolnej

8. Zasadą jest, że do przychodów z działalności rolniczej nie znajdują zastosowania przepisy u.p.d.o.f. Istnieje jednakże wyjątek. Otóż pewne rodzaje działalności rolniczej nazywane są przez ustawodawcę działami specjalnymi produkcji rolnej - do nich przepisy u.p.d.o.f. znajdują zastosowanie.

Działy specjalne produkcji rolnej są rodzajem działalności rolniczej. Ich znaczenie definiowane jest w przepisach ustawy. Zgodnie z przepisem [art. 2 ust. 3](#) u.p.d.o.f. działami

specjalnymi produkcji rolnej są: uprawy w szklarniach i ogrzewanych tunelach foliowych, uprawy grzybów i ich grzybni, uprawy roślin *in vitro*, fermowa hodowla i chów drobiu rzeźnego i nieśnego, wylęgarnie drobiu, hodowla i chów zwierząt futerkowych i laboratoryjnych, hodowla dżdżownic, hodowla entomofagów, hodowla jedwabników, prowadzenie pasiek oraz hodowla i chów innych zwierząt poza gospodarstwem rolnym.

Należy zauważyć, że ze względu na to, że definicja powyższa używa pojęć specjalistycznych, mogą powstawać problemy z doprecyzowaniem zakresu niektórych z nich.

W orzeczeniu z dnia 30 września 1988 r. (SA/Po 532/88, niepubl.) **Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że o uznaniu obiektu za szklarnię czy tunel foliowy decyduje nie tyle sam rodzaj pokrycia, ile charakter konstrukcji, a zwłaszcza jej sposób połączenia z gruntem. Za szklarnię należy więc uznać budowlę posiadającą stałą konstrukcję metalową, drewnianą lub inną z oszklonymi i pokrytymi materiałami przepuszczającymi światło ścianami, przy czym na wykonanie tej budowli należy uzyskać pozwolenie na budowę.**

Tunelem foliowym będzie lekka, rozbieralna i bezfundamentowa konstrukcja nośna wykonana z tych samych jak wyżej materiałów, nakryta powłoką z folii.

Należy jednak zauważyć, że przepisy ustawy mówią o ogrzewanych szklarniach i tunelach foliowych. Kryteria pozwalające zaliczyć powyższe obiekty do ogrzewanych zawarte są w normie branżowej BN-84-9100-95 ("Uprawy warzywne i ozdobne pod osłonami").

Według tej normy ogrzewaną szklarnią jest szklarnia, w której zamontowano stałą instalację ogrzewczą, umożliwiającą uprawę roślin niezależnie od temperatury zewnętrznej. Ogrzewanym tunelem foliowym jest taki tunel, w którym zainstalowano stałą instalację ogrzewczą, pozwalającą na osiągnięcie takiej różnicy temperatury między wnętrzem tunelu a jego otoczeniem, która umożliwi prowadzenie w tunelu upraw w ciągu całego roku, z tym że różnica ta musi wynosić co najmniej 10°C. W związku z tym należy uznać, iż szklarnie i tunele foliowe, w których nie ma stałej instalacji ogrzewczej i w których niemożliwa jest całoroczna uprawa, nie są ogrzewanymi szklarniami (tunelami foliowymi) w rozumieniu u.p.d.o.f.

Z przepisów dotyczących rolnictwa wynika, że przez uprawę *in vitro* należy rozumieć m.in. mikrorozmnażanie oraz metody kultur tkankowych.

Następnie należy wskazać, od jakich źródeł przychodów jest podatek:

Art. 10. 1. Źródłami przychodów są:

- 3) pozarolnicza działalność gospodarcza;
- 4) działły specjalne produkcji rolnej;

5) odpłatne zbycie,

- jeżeli odpłatne zbycie nie następuje w wykonaniu działalności gospodarczej (czyli kiedy sprzedawca jest potocznie mówiąc VATowcem) i zostało dokonane w przypadku odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych określonych w lit. a-c - przed upływem pięciu lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym nastąpiło nabycie lub wybudowanie, a innych rzeczy - przed upływem pół roku, licząc od końca miesiąca, w którym nastąpiło nabycie; w przypadku zamiany okresy te odnoszą się do każdej z osób dokonującej zamiany.

Czyli nie wystarczy, że mamy małą hodowlę w ogródku czy domu, że kupiliśmy rośliny i trzymamy je przez miesiąc, ale jeśli nie poczekamy co najmniej

pół roku od ich kupna do ich sprzedaży, wówczas od takiej sprzedaży należy uiścić podatek dochodowy.

Podsumowując:

Opodatkowane są działki specjalne produkcji rolnej jeśli są przynajmniej równoważne z wytycznymi określonymi w rozporządzeniu wykonawczym. Np. Jeśli ktoś ma nieogrzewaną szklarnię o pow. powyżej 25 m² i przekracza dochody roczne z 1m² określone w rozporządzeniu, to jest to już dział specjalny produkcji rolnej. Podlega wtedy przepisom ustawy o PDOF. Jeśli nie przekracza tych dochodów, (a rośliny przetrzymuje przynajmniej miesiąc), wówczas jest to działalność rolnicza nie podlegająca PDOF. Niestety, w przepisach nie ma żadnej informacji jak traktować szklarnie i tunele poniżej 25 m². Można domniemywać, że skoro nie wspomniano o nich w rozporządzeniu wykonawczym, to nie można traktować ich jako dział specjalny produkcji rolnej i że należy uznać taką uprawę za działalność rolniczą nie podlegającą PDOF (oczywiście nie dotyczy to in vitro – dochód liczony w przeliczeniu na 1m² półki). Jednak jest to tylko domniemanie a nie fakt.

Podatek dochodowy od osób fizycznych wynosi:

Art. 27. 1. Podatek dochodowy, z zastrzeżeniem art. 29-30e, pobiera się od podstawy jego obliczenia według następującej skali:

Podstawa obliczenia podatku w złotych		Podatek wynosi
ponad	do	
	85.528	18 % minus kwota zmniejszająca podatek 556 zł 02 gr
85.528		14.839 zł 02 gr + 32 % nadwyżki ponad 85.528 zł

Oczywiście są to podstawowe stawki, są też wyjątki.

4) Sprzedaż roślin chronionych:

Tutaj sprawa jest mocno skomplikowana. Mamy przede wszystkim przepisy międzynarodowe, przepisy unijne i polskie ustawodawstwo.

Zacznę od **kodeksu karnego**. Znalazłem penalizację tylko takiego zachowania:

Przestępstwa przeciwko środowisku

Art. 181. § 1. *Kto powoduje zniszczenie w świecie roślinnym lub zwierzęcym w znacznych rozmiarach,*

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. *Kto, wbrew przepisom obowiązującym na terenie objętym ochroną, niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta powodując istotną szkodę,*

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Karze określonej w § 2 podlega także ten, kto niezależnie od miejsca czynu niszczy albo uszkadza rośliny lub zwierzęta pozostające pod ochroną gatunkową powodując istotną szkodę.

§ 4. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 5. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 2 lub 3 działa nieumyślnie, podlega grzywnie albo karze ograniczenia wolności.

Odnośnie sprzedaży penalizacja jest w ustawie o ochronie przyrody. O tym za chwilę.

Polska **ustawa o ochronie przyrody** przewiduje takie rozwiązania:

Art. 51. 1. W stosunku do gatunków dziko występujących roślin i grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone następujące zakazy:

- 1) zrywania, niszczenia, uszkadzania, przemieszczania i hodowli;
- 2) niszczenia ich siedlisk i ostoi;
- 3) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej i gleby w ostojach;
- 4) pozyskiwania, zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania i przetwarzania okazów gatunków;
- 5) zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny okazów gatunków;

6) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków.
2. W stosunku do gatunków dziko występujących roślin i grzybów, objętych ochroną gatunkową, mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i jeżeli nie spowoduje to zagrożenia dla dziko występujących populacji objętych ochroną gatunkową roślin lub grzybów, odstępstwa od zakazów, o których mowa w ust. 1, dotyczące:

- 1) wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej, jeżeli technologia prac uniemożliwia przestrzeganie zakazów;
- 2) usuwania roślin oraz grzybów niszczących materiały lub obiekty budowlane;
- 3) pozyskiwania gatunków roślin, o których mowa w art. 48 pkt 1 lit. c, oraz grzybów, o których mowa w art. 50 pkt 1 lit. c, lub ich części i produktów pochodnych przez podmioty, które uzyskały zezwolenie regionalnego dyrektora ochrony środowiska lub Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska na ich pozyskiwanie;
- 4) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa okazów gatunków, o których mowa w pkt 3.

Ważniejsze jest jednak **rozporządzenie wykonawcze** do tej ustawy.

Określa ono które gatunki są chronione.

Na szczęście rozporządzenie precyzyjniej określiło czy chodzi o okazy dziko występujące należące do chronionych gatunków czy też o wszystkie okazy chronionego danego gatunku.

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) gatunki dziko występujących roślin:
 - a) objętych **ochroną ścisłą**, z wyszczególnieniem gatunków wymagających ochrony czynnej,
 - b) objętych **ochroną częściową**,
 - c) objętych **ochroną częściową, które mogą być pozyskiwane, oraz sposoby ich pozyskiwania,**
 - d) wymagających ustalenia stref ochrony ich ostoi lub stanowisk oraz wielkość tych stref;

2) zakazy właściwe dla poszczególnych gatunków lub grup gatunków roślin i odstępstwa od zakazów;

3) sposoby ochrony gatunków roślin.

§ 2. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. a, są określone w załączniku nr 1 do rozporządzenia.

§ 3. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. b, są określone w załączniku nr 2 do rozporządzenia.

§ 4. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. c, oraz sposoby ich pozyskiwania, są określone w załączniku nr 3 do rozporządzenia.

§ 5. Gatunki, o których mowa w § 1 pkt 1 lit. d, oraz wielkość stref ochrony ich ostoi lub stanowisk, są określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia.

§ 6. **W stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków**, o których mowa w § 2-4, wprowadza się **następujące zakazy**:

1) zrywania, niszczenia i uszkodzania;

2) niszczenia ich siedlisk i ostoi;

3) dokonywania zmian stosunków wodnych, stosowania środków chemicznych, niszczenia ściółki leśnej i gleby w ostojach;

4) **pozyskiwania, zbioru, przetrzymywania, posiadania, preparowania i przetwarzania całych roślin i ich części;**

5) **zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany i darowizny roślin żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych;**

6) wwożenia z zagranicy i wywożenia poza granicę państwa roślin żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych, a także ich części i produktów pochodnych.

§ 7.2. Zakazy, o których mowa w § 6 pkt 4-6, w stosunku do dziko występujących roślin należących do gatunków, o których mowa w § 4, nie dotyczą:

1) pozyskiwania roślin lub ich części i produktów pochodnych przez podmioty, które uzyskały zezwolenie wojewody na ich pozyskiwanie;

2) przetrzymywania, zbywania, nabywania, oferowania do sprzedaży, wymiany, darowizny, a także wywożenia poza granicę państwa, żywych, martwych, przetworzonych i spreparowanych roślin, o których mowa w pkt 1, oraz ich części i produktów pochodnych.

ZAŁĄCZNIK Nr 1

Torfowcowate Sphagnaceae

143 torfowiec - wszystkie gatunki, z wyjątkiem torfowca kończystego i torfowca nastroszonego - Sphagnum spp., z wyjątkiem Sphagnum fallax i Sphagnum squarrosum

Rosiczkowate Droseraceae

298 aldrowanda pęcherzykowata (1) (2) Aldrovanda vesiculosa

299 rosiczka - wszystkie gatunki Drosera spp.

Pływaczowate Lentibulariaceae

291 pływacz - wszystkie gatunki Utricularia spp.

292 tłustosz - wszystkie gatunki Pinguicula spp.

ZAŁĄCZNIK Nr 2

Torfowcowate Sphagnaceae

27 torfowiec kończysty Sphagnum fallax

28 torfowiec nastroszony Sphagnum squarrosum

ZAŁĄCZNIK Nr 3

4 torfowiec kończysty *Sphagnum fallax* ręczny zbiór darni

Czyli podsumowując, w stosunku do okazów należących do chronionych gatunków dziko występujących w Polsce, występuje zakaz niszczenia, pozyskiwania i handlu/darowizny. Wojewoda może wydać jednak zezwolenie na pozyskiwanie takich roślin i handel nimi. Natomiast ochrona nie dotyczy okazów należących do chronionych gatunków, jeśli te okazy zostały nabyte w sposób legalny (ciekawe czy każdy to sprawdza).

Penalizacja:

Art. 127. Kto umyślnie:

1) narusza zakazy obowiązujące w:

- a) parkach narodowych,
- b) rezerwatach przyrody,
- c) parkach krajobrazowych,
- d) obszarach chronionego krajobrazu,
- e) obszarach Natura 2000,

2) narusza zakazy obowiązujące w stosunku do:

- a) pomników przyrody,
- b) stanowisk dokumentacyjnych,
- c) użytków ekologicznych,
- d) zespołów przyrodniczo-krajobrazowych,
- e) roślin, zwierząt lub grzybów objętych ochroną gatunkową,

3) nie zgłasza do rejestru, o którym mowa w art. 64 ust. 1, posiadanych lub hodowlanych zwierząt,

4) posiada okazy gatunków bez zezwolenia, o którym mowa w art. 56 ust. 2,

5) narusza zakaz, o którym mowa w art. 119a ust. 1

- podlega karze aresztu albo grzywny.

Art. 128. Kto:

1) bez dokumentu wymaganego na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1, lub wbrew jego warunkom przewozi przez granicę Unii Europejskiej okaz gatunku podlegającego ochronie na podstawie przepisów, o których mowa w art. 61 ust. 1,

2) narusza przepisy prawa Unii Europejskiej dotyczące ochrony gatunków dziko żyjących zwierząt i roślin w zakresie regulacji obrotu nimi poprzez:

- a) nieprzedkładanie zgłoszenia importowego,
- b) używanie okazów określonych gatunków w innym celu niż wskazany w zezwoleniu importowym,
- c) korzystanie w sposób nieuprawniony ze zwolnień od nakazów przy dokonywaniu obrotu sztucznie rozmnożonymi roślinami,
- d) oferowanie zbycia lub nabycia, nabywanie lub pozyskiwanie, używanie lub wystawianie publicznie w celach zarobkowych, zbywanie, przetrzymywanie lub przewożenie w celu zbycia okazów określonych gatunków roślin lub zwierząt,
- e) używanie zezwolenia albo świadectwa dla okazu innego niż ten, dla którego było ono wydane,
- f) składanie wniosku o wydanie zezwolenia importowego, eksportowego, reeksportowego, lub świadectwa bez poinformowania o wcześniejszym odrzuceniu wniosku

- podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

W drodze jest projekt zmian ustawy o ochronie przyrody. Zaostrza on bardzo przepisy karne. Oto propozycja projektu:

1) po art. 127 dodaje się art. 127a w brzmieniu:

"Art. 127a. 1. Kto, naruszając zakazy obowiązujące w stosunku do roślin, zwierząt, grzybów objętych ochroną gatunkową, **wchodzi w posiadanie okazów w liczbie większej niż nieznaczna, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku,**

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.";

2) po art. 128 dodaje się art. 128a w brzmieniu:

"Art. 128a. 1. Kto zabija, niszczy, **wchodzi w posiadanie lub handluje okazami gatunku, w liczbie większej niż nieznaczna, podlegającego ochronie na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi, w takich warunkach lub w taki sposób, że ma to wpływ na zachowanie właściwego stanu ochrony gatunku,**

podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

2. Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa nieumyślnie,

podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2."

Propozycja zmian ustawy ewidentnie więc ma na celu surowe karanie osób, które na większą skalę (choć nie wiem co znaczy „liczba większa niż nieznaczna”) mają zamiar handlować chronionymi okazami, ale tylko wtedy, gdy osoba ta wpływa poważnie na kondycję gatunku w naturze.

Przepisy unijne:

ROZPORZĄDZENIE RADY (WE) NR 338/97

z dnia 9 grudnia 1996 r.

w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi

artykuł 8:

Przepisy odnoszące się do kontroli działalności handlowej

1. Zakazane jest kupno, oferowanie kupna, pozyskiwanie do celów handlowych, wystawianie na widok publiczny do celów handlowych, wykorzystywanie dla zysku, sprzedaż, przechowywanie w celu sprzedaży, oferowanie do sprzedaży lub transportu w celu sprzedaży okazów **gatunków wymienionych w załączniku A.**

3. Zgodnie z wymogami innego prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego ochrony dzikiej fauny i flory organ administracyjny Państwa Członkowskiego, w którym znajdują się okazy, może przyznać zwolnienie od zakazów określonych w ust. 1 poprzez wydanie stosownego świadectwa, po indywidualnym rozpatrzeniu sprawy, jeżeli okazy:

- a) zostały pozyskane we Wspólnocie lub zostały wprowadzone do Wspólnoty, zanim zaczęły w stosunku do nich mieć zastosowanie przepisy odnoszące się do gatunków wymienionych w dodatku I do Konwencji lub w załączniku C1 do rozporządzenia (EWG) nr 3626/82, lub też w załączniku A; lub
- b) stanowią przetworzone okazy pozyskane ponad 50 lat wcześniej; lub
- c) zostały wprowadzone do Wspólnoty zgodnie z przepisami niniejszego rozporządzenia i wykorzystywane mają być w celach, które w negatywny sposób nie wpłyną na możliwość przeżycia takiego gatunku; lub
- d) są okazami, które urodziły się i zostały wyhodowane w niewoli lub są sztucznie rozmnożonymi okazami gatunku roślin lub stanowią części lub produkty pochodne takich gatunków; lub
- e) są okazami, które w wyjątkowych okolicznościach wymagane są na rzecz postępu naukowego lub istotnych celów biomedycznych stosownie do dyrektywy Rady 86/609/EWG z dnia 24 listopada 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych Państw Członkowskich dotyczących ochrony zwierząt wykorzystywanych do celów doświadczalnych i innych celów naukowych (1), w przypadku gdy dany gatunek jest jedynym odpowiednim do realizacji tych celów i gdy brak okazów urodzonych i wyhodowanych w niewoli; lub
- f) są przeznaczone do celów hodowli lub rozmnażania, których realizacja przyniesie korzyści w zakresie ochrony gatunku;
- g) mają być przeznaczone do celów badawczych lub edukacyjnych, mających przyczynić się do zachowania lub ochrony gatunków; lub
- h) pochodzą z Państwa Członkowskiego i zostały pozyskane w naturze, zgodnie z ustawodawstwem obowiązującym w tym Państwie Członkowskim.

5. Zakazy określone w ust. 1 mają również zastosowanie do okazów gatunków wymienionych w załączniku B, z wyjątkiem przypadków, w których można udowodnić w sposób zadowalający właściwy organ danego Państwa Członkowskiego, że takie gatunki zostały pozyskane, a jeśli pochodzą spoza Wspólnoty, że zostały wprowadzone na ten obszar zgodnie z prawodawstwem obowiązującym w zakresie ochrony dzikiej fauny i flory.

Zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia:

Ssp. – oznacza wszystkie gatunki wyższego rangą taksonu,

Zgodnie z art. 2 lit t) niniejszego rozporządzenia, symbol „#” oraz następujący po nim numer umieszczony obok nazwy gatunku lub wyższego taksonu objętego załącznikiem B lub C wyznaczają części lub pochodne, które są określone w odniesieniu do nich, do celów rozporządzenia w następujący sposób:

- #1 Wyznacza wszystkie części oraz pochodne z wyjątkiem:
 - a) **nasion**, zarodników oraz pyłków (łącznie z *pollinia*);
 - b) rozsądów lub hodowli tkanek uzyskiwanych *in vitro* w środowisko płynnym lub stałym, transportowanych w sterylnych pojemnikach, oraz

- c) ciętych kwiatów sztucznie rozmnażanych roślin.
- #2 Wyznacza wszystkie części oraz pochodne z wyjątkiem:
- nasion oraz pyłków;
 - rozsadów lub hodowli tkanek uzyskiwanych *in vitro* w środowisko płynnym lub stałym, transportowanych w sterylnych pojemnikach;
 - ciętych kwiatów sztucznie rozmnażanych roślin; oraz
 - pochodnych chemicznych oraz gotowych środków farmaceutycznych.
- #3 Wyznacza całe lub posiekane korzenie lub części korzeni, z wyłączeniem wytworzonych części lub pochodnych takich jak proszki, tabletki, wyciągi, toniki, herbaty oraz wyroby cukiernicze.
- #4 Wyznacza wszystkie części oraz pochodne z wyjątkiem:
- nasion, z wyjątkiem nasion kaktusa meksykańskiego pochodzących z Meksyku oraz pyłków;
 - rozsadów lub hodowli tkanek uzyskiwanych *in vitro* w środowisko płynnym lub stałym, transportowanych w sterylnych pojemnikach;
 - ciętych kwiatów sztucznie rozmnażanych roślin;
 - owoców oraz ich części i pochodnych z naturalizowanych lub sztucznie rozmnażanych roślin; oraz
 - oddzielne okrągłaki oraz ich części oraz pochodne naturalnie lub sztucznie rozmnażanych roślin z gatunku *Opuntia*, podgatunku *Opuntia*.
- #5 Wyznacza kłody drewna, ścięte drzewa oraz pokrycia fornirowe;
- #6 Wyznacza kłody drewna, ścięte drzewa oraz sklejkę;
- #7 Wyznacza kłody drewna, ścinki drewniane oraz nieprzetworzony materiał łamany;
- #8 Wyznacza wszystkie części oraz pochodne z wyjątkiem:
- nasion oraz pyłków (łącznie z pollinia);
 - rozsadów lub hodowli tkanek uzyskiwanych *in vitro* w środowisko płynnym lub stałym, transportowanych w sterylnych pojemnikach;
 - ciętych kwiatów sztucznie rozmnażanych roślin; oraz
 - owoców oraz ich części i pochodnych ze sztucznie rozmnażanych roślin rodzaju *Vanilla*.

	Załącznik A	Załącznik B	Załącznik C	Nazwa zwyczajowa
Flora				
DROSERACEAE		Dionaea muscipula (II) #4		Rosiczkowate Mucholówka
NEPENTHACEAE		Nepenthes spp. (II) (z wyjątkiem gatunku objętego załącznikiem A) #4		
	Nepenthes khasiana (I) Nepenthes rajah (I)			
SARRACENIACEAE		Sarracenia spp. (II) (z wyjątkiem gatunku objętego załącznikiem A) #4		
	Sarracenia rubra ssp. alabamensis			

	Załącznik A	Załącznik B	Załącznik C	Nazwa zwyczajowa
	(I) = 528 Sarracenia rubra ssp. jonesii (I) = 529 Sarracenia oreophila (I)			

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (WE) Nr 865/2006

z dnia 4 maja 2006 r.

ustanawiające przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi:

Artykuł 56

Sztucznie rozmnażane okazy roślin

1. Okaz gatunku zaliczonego do roślin jest uznawany za sztucznie rozmnożony, wyłącznie jeśli właściwy organ zarządzający w porozumieniu z właściwym organem naukowym państwa członkowskiego jest przekonany, że spełnione są następujące warunki:

- a) okaz jest lub pochodzi od roślin wyhodowanych z nasion, sadzonek, poprzez podziały, z tkanek przyranych (kallus) lub innych tkanek roślinnych, zarodników lub innych propagul w kontrolowanych warunkach;
- b) uprawowy matecznik został utworzony zgodnie z przepisami, które miały do niego zastosowanie w momencie jego nabycia, i jest utrzymywany w sposób niewywierający negatywnego wpływu na przetrwanie gatunku w środowisku naturalnym;
- c) uprawowy matecznik jest prowadzony w sposób gwarantujący jego długoterminowe utrzymanie;
- d) w przypadku szczepionych roślin zarówno podkładka, jak i zraz zostały sztucznie rozmnożone, zgodnie z lit. a), b) i c).

Dla celów lit. a) kontrolowane warunki oznaczają nienaturalne środowisko, które podlega intensywnej manipulacji na skutek interwencji człowieka, co może obejmować między innymi: uprawę ziemi, nawożenie, zwalczanie chwastów, nawadnianie lub zabiegi ogrodnicze, takie jak: sadzenie w doniczkach, uprawę na zagonach i ochronę przed niekorzystnymi warunkami pogodowymi.

Rozporządzenie to zawiera bardzo dużo szczegółowych informacji dotyczących koniecznych zezwoleń na kupno, sprzedaż czy też transport chronionych gatunków.

Podsumowując – Gatunki wymienione w załączniku A (N. khasiana, N rajah i 3x Saracenia – absolutny zakaz handlu chyba, że mamy indywidualne świadectwo. Świadectwo takie w PL wydaje Ministerstwo Środowiska).

Gatunki wymienione w załączniku B (wszystkie pozostałe gatunki dzbaneczników, kapturnic oraz muchołówki) – zakaz handlu, chyba, że można udowodnić, że zostały pozyskane zgodnie z prawem.

Zgodnie z orzeczeniem ETS w Luksemburgu w sprawie C-344/08, art. 8 ust. 5 w/w Rozporządzenia należy interpretować w ten sposób, iż w razie prowadzenia postępowania karnego przeciwko osobie oskarżonej o naruszenie tego przepisu, może ona skorzystać ze wszelkich możliwych środków dowodowych przewidzianych przez prawo państwa orzekania w celu wykazania, że weszła ona w posiadanie rzeczonych okazów w sposób zgodny z prawem. Należy również zaznaczyć, iż zgodnie z obowiązującymi przepisami osoba taka objęta jest domniemaniem niewinności.

Konwencja waszyngtońska - CITES

Polska przystąpiła do konwencji w 1989 roku.

Od dnia przystąpienia Polski do UE (1 maja 2004 roku) Polskę obowiązuje unijny katalog gatunków chronionych, szerszy niż w CITES, dlatego postanowienia konwencji i wykazy gatunków należy traktować tylko pomocniczo.

<http://www.cites.info.pl/>

<http://www.unep-wcmc.org/isdb/Taxonomy/>

Opracowanie:
Radosław Teleman